

การศึกษานี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาถึงระบบการค้า การชำระเงิน บทบาทเงินสกุลบาท ตลอดจนปัญหาและอุปสรรค รวมถึงเสนอแนวทางการแก้ไขปัญหาการค้าชายแดนระหว่างไทย-จีนตอนใต้ โดยใช้วิธีศึกษาจากการรวบรวมข้อมูลทุติยภูมิจากแหล่งข้อมูลต่างๆ ก่อนออกสัมภาษณ์แหล่งข้อมูลจำนวน 20 รายในเขตพื้นที่อำเภอแม่สายและเชียงแสน จังหวัดเชียงราย จากนั้นจึงนำข้อมูลทุติยภูมิและข้อมูลจากการสำรวจมาวิเคราะห์และเขียนเป็นรายงานผลการศึกษา

ผลการศึกษาได้ดังนี้ (1) ระบบการค้าชายแดนไทย-จีนตอนใต้ในเขตอำเภอแม่สายและเชียงแสน จังหวัดเชียงราย จำแนกเป็นผู้ประกอบการฝ่ายไทยและจีน ในกรณีของผู้ประกอบการฝ่ายไทย การส่งออกสินค้าส่วนใหญ่เป็นการค้าผ่านพิธีการทางศุลกากร (ในระบบ) เนื่องจากผู้ประกอบการต้องการสิทธิประโยชน์ทางภาษี ทางด้านการนำเข้า ส่วนใหญ่เป็นการค้าที่ไม่ผ่านพิธีการทางศุลกากร (นอกระบบ) เนื่องจากผู้นำเข้าสินค้าจากประเทศจีนนำส่งสินค้าเข้าในประเทศพม่าก่อนลักลอบนำเข้าไทย เพื่อหลีกเลี่ยงภาษี ในกรณีของผู้ประกอบการฝ่ายจีน การส่งออกสินค้าส่วนใหญ่ผ่านพิธีการศุลกากร(ในระบบ) เนื่องจากทางการจีนส่งเสริมการส่งออก ส่วนการนำเข้าสินค้าจากไทย ผู้ประกอบการจีนแจ้งต่อทางการว่าสินค้านำเข้าจากไทยเป็นสินค้าจากประเทศพม่าและลาว เนื่องจากทั้งสองประเทศมีแนวชายแดนที่ติดต่อกับประเทศจีนจึงได้รับสิทธิพิเศษในการลดอัตราภาษีนำเข้าลงเหลือกึ่งหนึ่งจากอัตราปกติ การค้าชายแดนไทย-จีนตอนใต้ส่วนใหญ่กระทำกันตามแนวชายแดนไทย ส่วนที่เหลือเป็นการค้าผ่านตัวแทน ซึ่งมีการส่งมอบให้ตามความต้องการของแต่ละฝ่าย แล้วให้ตัวแทนการค้าหรือตัวแทนหักบัญชีเป็นผู้ชำระค่าสินค้า (2) ระบบการชำระค่าสินค้า ในกรณีการค้าชายแดนไทยส่วนใหญ่ใช้เงินสดทั้งสกุลหยวนและบาทเป็นสื่อกลางในการชำระค่าสินค้านี้ระหว่างกัน เนื่องจากผู้ประกอบการทั้งสองฝ่ายยังขาดความเชื่อถือกัน รวมถึงระบบการชำระเงินผ่านสถาบันการเงินยังไม่มีความสะดวกเพียงพอ เพราะทางฝ่ายจีนมีการควบคุมด้านปริวรรตเงินตรา ผู้ที่เป็นสื่อกลางในการแลกเปลี่ยนเงินตราทั้ง 2 สกุลคือร้านรับแลกเปลี่ยนเงินในเขตอำเภอแม่สาย จังหวัดเชียงราย ส่วนการค้าชายข้ามประเทศ ใช้ระบบตัวแทนในการหักชำระค่าสินค้านี้ระหว่างกัน หรือใช้ตัวแทนหักบัญชี (โทยก๊วน) เป็นผู้ชำระค่าสินค้านี้ระหว่างกัน ซึ่งตัวแทนนี้ ส่วนใหญ่เป็นผู้ประกอบการค้ารายใหญ่ที่มีการติดต่อกันมานานแล้วพัฒนาจากการชำระค่าสินค้านี้ในเครือข่ายของคนเป็นรับชำระค่าสินค้าของกลุ่มที่อยู่นอกเครือข่าย สำหรับการชำระค่าสินค้าโดยใช้ Letter of Credit (L/C) มีธุรกรรมน้อยมาก เนื่องจากระบบสถาบันการเงินในจีนตอนใต้ยังไม่มีความพร้อม ประกอบกับจีนยังเข้มงวดกับการปริวรรตเงินตรา (3) เงินสกุลบาทมีบทบาทจำกัดอยู่เพียงการค้าตามบริเวณชายแดนไทยที่ผู้ประกอบการไทยและจีนติดต่อการค้าระหว่างกัน ส่วนการเป็นสื่อกลางแลกเปลี่ยนสินค้านอกเหนือเขตชายแดนไทย เงินสกุลบาทมีบทบาทน้อยมาก

The objectives of this research are to study trade patterns, payment system, the role of baht currency as well as the problems and barriers on border trade in order to suggest how to solve the border trade problems between Thailand and Southern China. The methodology used in this study consists of compiling secondary data from various sources and interviewing 20 agents in Mae Sai and Chiang Saen districts, Chiang Rai Province. Then based on analysis of both secondary and survey data, the study result can be concluded.

The result of study is as follows. (1) The trade pattern between Thai and southern China in Mae Sai and Chiang Saen district, Chiang Rai province are conducted by 2 parties: Thai traders and Chinese traders. In case of Thai traders, they export officially through custom formalities because of tax benefits. Import, on the contrary, is mostly performed unofficially. Due to tax evasion, Chinese traders first export through the Myanmar before smuggling goods into Thailand. In the case of China's exports, promotion measures by the Chinese government are incentives for official trade as well. However, most imported merchandise from Thailand is mostly reported as coming from Myanmar and Laos because of a half-tariff rate reduction according to the bilateral agreement for adjacent countries. It is also found that much of the trade between Thailand and Southern China is conducted along the Thai border rather than trading through brokers, who have arranged the delivery following orders and then settling by their own clearing agents. (2) In the presence of the current payment system, both the baht and the yuan currency are commonly used as trade intermediary for cross-border trade. This is due to lack of trust among trading partners and inefficiencies in the present payment system through the financial institutions according to exchange control and regulations law by the Chinese government. Exchange shops in the Mae Sai district have played a role as intermediary in the exchange market. On the international trade side, the clearing agents, mostly originating from the big traders, have become representatives in the settlement of trade accounts among trade partners. These agents have had close relationships for a long time and primarily settled accounts among their own network and then later extended to outside networks. Besides, Letter of Credit or L/C transactions for international trade settlement are rarely used because of Chinese incompetence in financial institutions in accordance with a strict exchange control. (3) The role of the baht currency has been restricted along the border when trading partners from two countries have a trade connection. Besides bordering area, the baht currency still is far less important.